

สาวน้อย วัดแสงแรง : ความเชื่อที่ผสมผสาน

พุทธ พราหมณ์ ผี ในวิถีชาวบ้าน

สายฝน จิตนุพงศ์

=====

การศึกษาทางวัฒนธรรมต่างก็เชื่อกันว่าวัฒนธรรมการนับถือผีเป็นระบบความเชื่อแรกเริ่ม ในแต่ละวัฒนธรรมทั้งสิ้น ซึ่งกล่าวได้ว่าแบบแผนความเชื่อเรื่องผียังปรากฏอยู่ในแทบทุกวัฒนธรรม แม้ ว่าสังคมจะเจริญไปมากแค่ไหนก็ตาม โดยมากการอธิบายถึงความตายจะไปเกี่ยวข้องกับผีในฐานะที่ผีคือคู่ตรงข้าม (binary opposition) กับการมีชีวิตอยู่ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งผีคือสถานะของมนุษย์หลังจากตายไปแล้ว ดังนั้น การดำรงอยู่ของผีคือโลกทัศน์ที่มนุษย์สร้างให้กับโลกหลังความตายนั่นเอง ในสังคมไทยโลกทัศน์หรือความเชื่อเกี่ยวกับความตายอันหมายถึงการไปสู่สถานะของผีหรือ “ตายเป็นผี” นั้น เป็นความเชื่อที่ดำรงอยู่มาก่อนการรับเอา วัฒนธรรมทางศาสนาและความเชื่ออย่างอื่นเข้ามาในดินแดนแถบนี้แล้ว (ศรีศักร วัลลิโภดม, ๒๕๒๗) และความเชื่อ และแนวทางปฏิบัติในชีวิตประจำวันของผู้คนก็ไม่ได้แยกอย่างชัดเจนว่าอันไหนเป็นพราหมณ์หรือพุทธแต่เป็นเพียง การปฏิบัติเพื่อให้ดำรงชีวิตอย่างปกติสุขไปได้ในชีวิตประจำวัน ดังนั้นความเชื่อเกี่ยวกับผีจึงสามารถดำรงอยู่และปรับตัว เปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับพัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นพลวัต (สุริยา สมุทคุปดี และคณะ, ๒๕๓๙)

ความเชื่อที่ผสมผสานอยู่ด้วยกันทั้งพุทธ พราหมณ์ และผี คู่มีความกลมกลืนในวิถีชีวิตของชาวบ้าน ไม่มีความขัดแย้งกัน เป็นการเสริมซึ่งกันและกันมากกว่า มีการจัดความสำคัญและหน้าที่ของคนในการปฏิบัติ มีหมอขวัญทำพิธีทางพราหมณ์ มีหมอธรรม หมอส่อง หมอลำ ผีฟ้าทำพิธีทางผี และมีพระสงฆ์ทำพิธีกรรม ทางพุทธศาสนา งานบุญประเพณีต่างๆ แสดงให้เห็นการผสมผสานระหว่างความเชื่อทั้งสาม เช่น งานบุญบั้งไฟ ทางภาคอีสาน เป็นพิธีกรรมขอฝนจากแถน ซึ่งเชื่อว่าเป็นผู้สร้างโลก และสามารถดลบันดาลให้เกิดฝนได้ พิธีกรรมนี้

ภาพเจดีย์ประดิษฐานสังขารพ่อท่านทอง วัดแสงแรง

ที่มา : <https://www.facebook.com> : วัดแสงแรง ท่าศาลา นครศรีธรรมราช

เริ่มจากวัด โดยมีการนำบังไฟไปไว้ที่วัด มีพิธีซึ่งพระสงฆ์ พราหมณ์ และชาวบ้านทำร่วมกัน ซึ่งโดยปกติแล้วพระสงฆ์จะไม่ร่วมพิธีกรรมเกี่ยวกับผี แต่มีหลายหมู่บ้านที่มีเรือนผีและศาลพระภูมิในบริเวณวัด แต่ตั้งอยู่นอกอุโบสถเพราะถือว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์สูงสุดทางพุทธศาสนา

ในแต่ละท้องถิ่นจึงมักปรากฏระบบความเชื่อที่ผสมผสานกลมกลืนระหว่าง พุทธ พราหมณ์ และผี ให้เห็นกันจนเคยชิน ถือเป็นปกติของวัฒนธรรมความเชื่อของสังคมไทย ซึ่งในเขตพื้นที่อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ชาวบ้านก็มีความเชื่อที่ผสมผสานกันระหว่างพุทธ พราหมณ์ และผีให้เห็นเช่นกันคือ ความเชื่อเรื่องสาวนุ้ย วัดแสงแรง (บ้างก็เรียก “แสงแรง”) ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่ตั้งมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๑๐ ที่ชาวอำเภอท่าศาลา อำเภอใกล้เคียงในจังหวัดนครศรีธรรมราช และพุทธศาสนิกชนโดยมากรู้จักในฐานะที่เป็นศาสนสถานที่มีพระภิกษุสงฆ์ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสชื่อ พ่อท่านทอง ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านการรักษาผู้ป่วยจากคุณไสย มนต์ดำ หรืออาการทางประสาทได้หายขาดด้วยสมุนไพรกำกับด้วยคาถาตามสูตรการรักษาแบบโบราณ จนเป็นที่ล่ำลือถึงความสามารถเป็นที่เคารพยกย่องของผู้คนในสังคมวงกว้าง โดยมีชาวบ้านจากทั่วทุกสารทิศเข้าไปพึ่งพาการรักษาจากพ่อท่านทองที่วัดแสงแรงไม่ขาดสาย จนกระทั่งท่านได้มรณภาพไปเมื่อช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๖ และชาวบ้านได้นำร่างของท่านไปประดิษฐานไว้ในโลงแก้วนำไปวางไว้ที่เจดีย์ใกล้กับโบสถ์ภายในวัดแสงแรงเพื่อเคารพกราบไหว้ระลึกถึงคุณงามความดีที่ท่านได้สร้างไว้จนถึงปัจจุบัน

นอกจากความศรัทธาในชื่อเสียงของพ่อท่านทองในด้านการรักษาโรคทางไสยศาสตร์แล้ว ชาวบ้านยังมีความเชื่อและศรัทธาเกี่ยวกับ “สาวนุ้ย” วัดแสงแรงว่าเป็นเทพธิดาที่สามารถดลบันดาลในสิ่งที่มีมนุษย์ปรารถนา โดยตำนานเรื่องเล่าเกี่ยวกับสาวนุ้ย วัดแสงแรงมีอยู่ว่า “สาวนุ้ย” ในอดีตคือ วัวน้อยผู้ซึ่งคลอดจากครรภ์มารดาที่เป็นวัวด้วยกัน แต่สาวนุ้ยพิเศษกว่าวัวทั่วไปที่เกิดมาพร้อมเขี้ยวยาว แม้วัวจึงไม่ยอมให้ตีนมเพราะเกรงจะเป็นอันตรายกับตนเอง สาวนุ้ยจึงต้องเล็มหญ้าอ่อนเป็นภิกษา และการดูแลพิเศษจากเจ้าของคือนายทอง ผู้ซึ่งต่อมาบวชเป็นภิกษุและเป็นเจ้าอาวาสวัดแสงแรง ที่มีชื่อเสียงในการรักษาผู้คนให้หายจากโรคทางไสยศาสตร์ แต่สุดท้ายก็ต้องล้มตายลงด้วยอายุเพียง ๒ ปี ครั้นตายไปนายทองได้นำร่างวัวน้อยไปฝังไว้ ต่อมาวันหนึ่งวัวน้อยได้ไปเข้าฝันนายทองให้ขุดร่างของตนขึ้นมา และเอาไปบูชาที่บ้าน โดยบอกว่าต่อจากนี้ไป ชีวิตนายทองจะรุ่งเรืองขึ้น แต่ทว่าลูกวัวกลับมาในรูปของเทพธิดา ผู้ซึ่งนายทองยังเรียกเธอด้วยชื่อเดิมแบบวัวน้อย คือ “สาวนุ้ย”

ภาพรูปหล่อพ่อท่านทอง วัดแสงแรง อ.ท่าศาลา
จ.นครศรีธรรมราช

ที่มา : <https://www.facebook.com : วัดแสงแรงท่าศาลา นครศรีธรรมราช>

ซึ่งสิ่งที่สาวนุ้ยบอกได้เป็นจริงโดยตั้งแต่นั้นมา อาชีพหมอยาของนายทอง คือ รักษาโรคด้วยยาสมุนไพรและเวทย์มนต์คาถาแบบโบราณได้เติบโตขึ้นอย่างมาก ครั้นต่อมานายทองตัดสินใจออกบวช ก็ได้นำหวั่งะโลกพี่สาวนุ้ยมาที่วัดด้วย ซึ่งปัจจุบันศิระะพี่สาวนุ้ยยังมีให้เห็นที่วัดแสงแรง ซึ่งเรื่องเล่าของการที่ถูกวัวกลายเป็นเทพธิดาได้ตามความเชื่อของชาวบ้านนั้น ถ้ามองตามความเชื่อแบบพุทธและพราหมณ์ การเวียนว่ายตายเกิด การสลับพบชาติเป็นโน่นนี่

สิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการต่อรองระหว่างพุทธ
กับผีในกรณีของความเชื่อเรื่อง “สาวนุ้ย วัดแสงเรียง” คือ
ในทุกวันอังคารสาวนุ้ยจะไม่รับการบนบาน เพราะต้องไป
ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าบนสวรรค์ ด้วยเหตุนี้ส่งผล
ให้การถวายน้ำชาและกล้วยต้องยุติไปได้หนึ่งวัน ซึ่งการ
เชื่อว่าเทพจะไปฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าในวันหนึ่งของสัปดาห์
ถือเป็นอุบายของคนโบราณที่ไม่อยากให้คนขอร้องหวังพึ่ง
อาจเป็นวันพระ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ท่านจะต้องไปฟังธรรมจากพระ
และปฏิบัติเพื่อจะได้พึ่งตนเองบ้างเป็นแก่นแท้ที่พระพุทธ
แห่งตนนั่นเอง

อ้างอิง

๑. ศรีศักร วัลทิโรดม. (๒๕๒๗). “การนับถือผีในเมืองไทย”, ศิลปวัฒนธรรม ๕: ๔ (กุมภาพันธ์ ๒๕๒๗): ๖-๑๗.
๒. สุริยา สมุทคุปต์ และคณะ. (๒๕๓๙). ทรงเจ้าเข่าผี. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
๓. <https://thailandtourismdirectory.go.th> “สาวนุ้ย: จากลูกวัวสู่เทพธิดาท้องถิ่น”

เข้าถึงเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๓